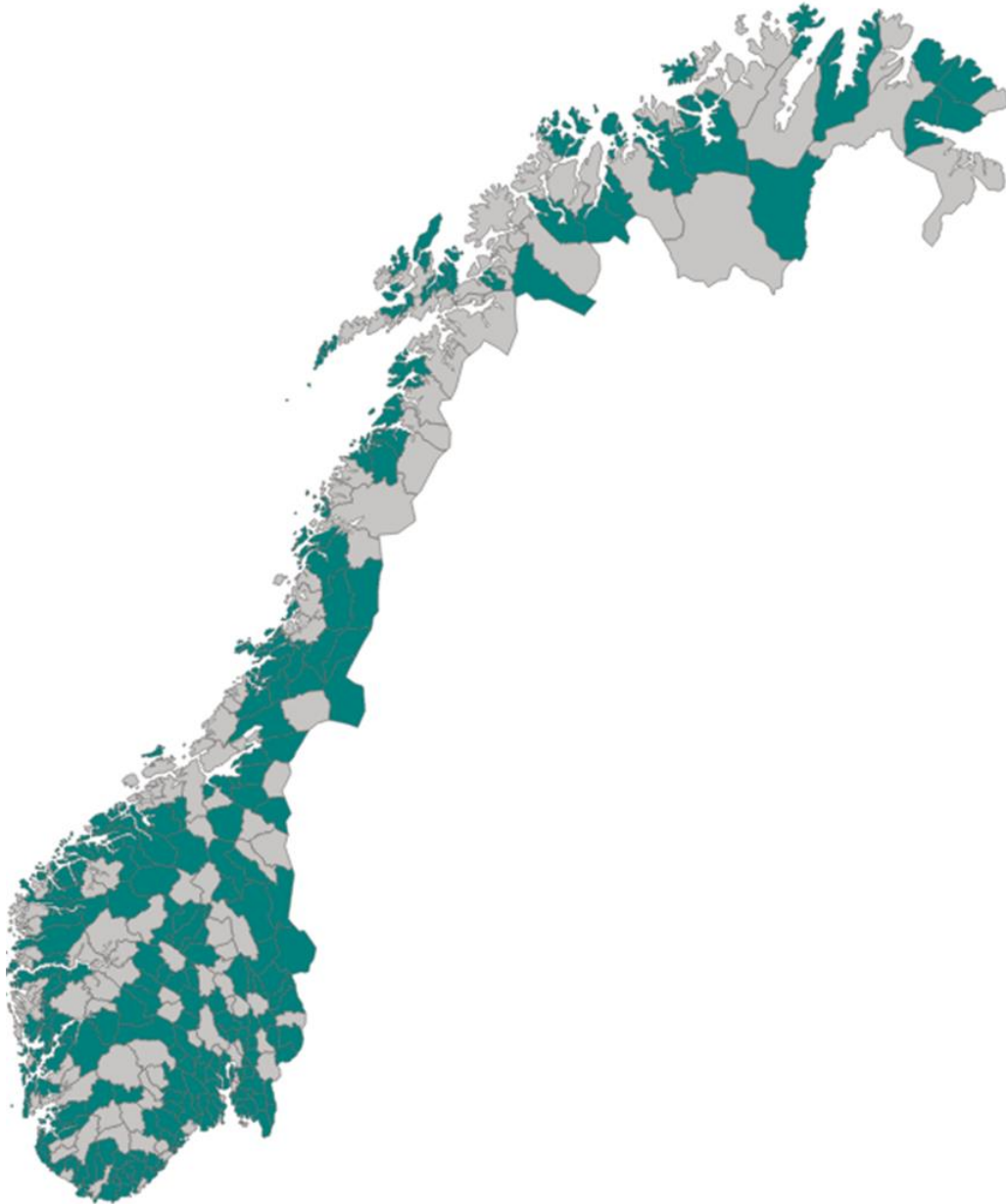

Dato: 4.3.2021

KS REGNSKAPSUNDERSØKELSE 2020

**Svar fra 223 kommuner (utenom Oslo) og
9 fylkeskommuner**

1. Innledning

KS har forespurt om regnskapstall for 2020 fra kommuner og fylkeskommuner (**kommune- og fylkeskasseregnskap**). Innsamlede tall omfatter ikke virksomheter utenfor kommunen /fylkeskommunen (f.eks. kommunale foretak og interkommunale selskap). Tallene er følgelig ikke fullt ut sammenlignbare med konserntall som bl.a. TBU og SSB benytter.

Det er mottatt svar fra 223 kommuner med *77,9 prosent av folkemengden utenom Oslo* og 9 av 10 fylkeskommuner med 94,8 prosent av folketallet. Oslo har ikke avlagt sitt regnskap.

63 prosent av kommunene utenom Oslo har dermed svart på undersøkelsen. Høyest svarprosent har kommunene på Østlandet hvor 72 prosent har svart, fulgt av Agder/Rogaland med 67 prosent. Lavest er svarandelen fra kommuner i Nord-Norge med 51 prosent.

Regnskapsundersøkelsen har en overvekt av svar fra større kommuner. 30 av 34 kommuner med over 30 000 innbyggere (88 prosent), utenom Oslo, har svart på undersøkelsen. Deretter følger kommunene med 5 – 10 000 innbyggere hvor 74 prosent har svart. Lavest svarprosent er fra kommunene med 3 – 5 000 innbyggere med 48 pst.

2. Sammendrag - netto driftsresultat, investeringer og gjeld

2.1 Kommunene utenom Oslo

Netto driftsresultat i 2020 for kommunene i undersøkelsen er på **2,3 prosent** av driftsinntektene (i 2019¹ hadde disse kommunene 1,4 prosent, mens alle landets kommuner utenom Oslo hadde 1,1 prosent).

Mange nye kommuner gjør det mer krevende å gi et anslag for netto driftsresultat for **kommunene utenom Oslo** i 2020 basert på innsamlede regnskapstall, men på usikkert grunnlag anslår KS at resultatet vil ende på i størrelsesorden **2 - 2 ¼ prosent**.

Netto driftsresultat i 2020 har imidlertid svakheter som indikator for underliggende balanse i driftsøkonomien i 2020. Dette har sammenheng med at kommunene gjennom 2020 har mottatt og inntektsført ulike statlige tilskudd knyttet til covid-19, blant annet til stimulering av aktivitet i bygge- og anleggsnæringen og kompensasjon for merutgifter i næringsliv/frivillige aktører. Deler av utgiftene knyttet til disse tilskuddene vil imidlertid først påløpe i 2021, og statlige tilskudd bidrar dermed til en regnskapsteknisk oppblåsing av netto driftsresultat i 2020. Den store rentenedsettelsen og nedjusteringen av lønns- og prisveksten som skjedde i 2020 kan bidra på samme måte, da den delen som gjelder selvkostområdene skal godskrives abonnentene/brukerne i kommuner med full selvkost. Store deler av dette antas likevel først å komme til uttrykk gjennom lavere gebyrer i kommende år, mens disse tjenestene har et regnskapsteknisk «overskudd» før fondsavsetninger i 2020. Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger fanger i langt større grad, men likevel ikke

¹ Regnskapstallene for 2019 er omgruppert slik at de stemmer overens med inndelingen av regnskapsreglene for 2020. For kommuner som er slått sammen fra 1. januar 2020 framkommer referansetallet for 2019 ved en summering av at regnskapstallene for de kommunene som inngår i den nye kommunen.

fullstendig, opp periodiseringsproblematikken som er beskrevet ovenfor. Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger fanger i langt større grad, men likevel ikke fullstendig, opp periodiseringsproblematikken som er beskrevet ovenfor.

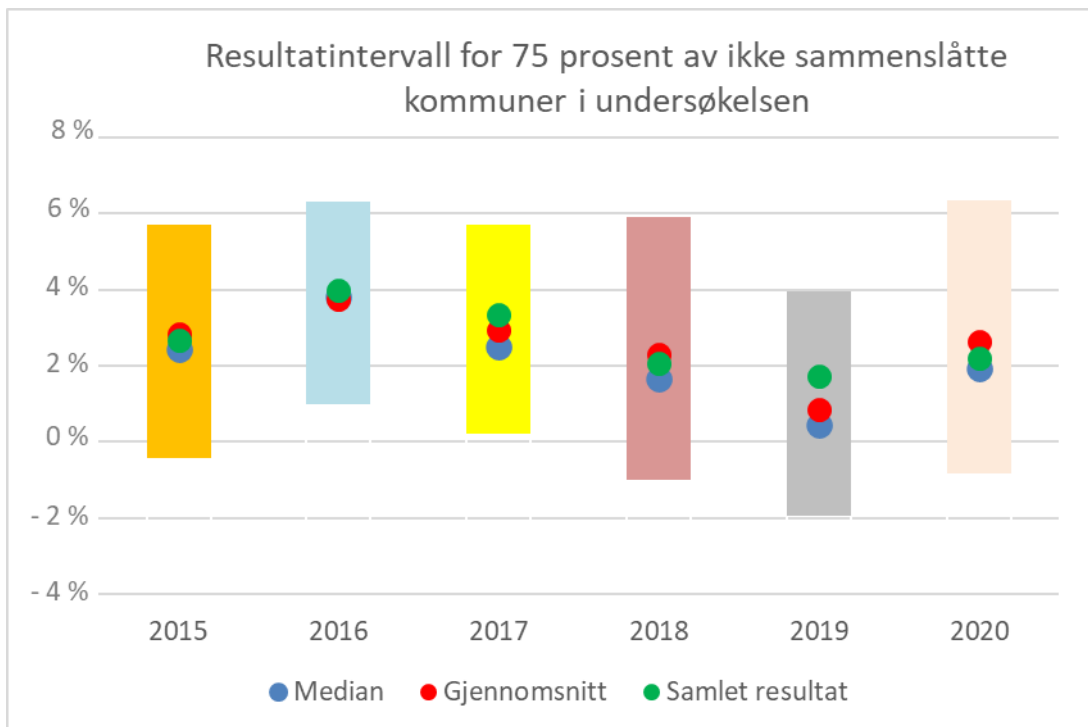
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger for kommunene i undersøkelsen er i 2020 på 1,7 prosent. I 2019 hadde disse kommunene et netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger på 1,4 prosent, mens alle landets kommuner hadde 1,2 prosent. På usikkert grunnlag anslår KS at dette resultatet vil ende på **1 ½ til 1 ¾** prosent i 2020 for kommunene utenom Oslo.

Bedringen i netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger, og for så vidt også netto driftsresultat, fra 2019 til 2020 må bl.a. ses i sammenheng med:

- Større utbetalinger fra havbruksfondet i 2020 enn i 2019. Regnskapstallene fra utvalgs kommunene kan tyde på at økte utbetalinger fra havbruksfondet isolert sett har bidratt til å trekke opp netto driftsresultat for utvalgs kommunene med i størrelsesorden 0,2 prosentpoeng.
- Ny offentlig tjenstepensjon og nye samordningsregler med folketrygden gjør at kommunenes pensjonskostnader reduseres fra 2019 til 2020. I 185 ikke sammenslåtte kommuner med detaljerte regnskapstall har lavere pensjonskostnader enn lønnsveksten isolert sett bidratt til å trekke opp netto driftsresultat med i størrelsesorden 0,5 prosentpoeng.
- Smittesituasjonen har ført til at en del tjenester og aktiviteter ikke har kunnet gjennomføres som lagt til grunn i budsjettet, slik som aktivitets- og fritidstilbud for eldre og funksjonshemmede, kulturaktiviteter og innvendig vedlikehold av omsorgsbygg.

Regnskapstallene fra kommunene indikerer at spredningen i netto driftsresultat mellom kommunene har økt i 2020, og er tilbake på nivå med det tidligere toppåret 2018, der 75 prosent av ikke sammenslåtte kommuner² har en spredning i sine resultater med om lag 7 prosentpoeng. Store utbetalinger fra havbruksfondet i både i 2018 og 2020 antas å være en årsak til dette. På den annen side synes samlet netto driftsresultat for kommunene i 2020 i mindre grad enn i 2019 å være påvirket av resultatene i enkelte store kommuner. I figuren nedenfor kommer dette til uttrykk ved at medianresultatet og gjennomsnittsresultatet i de ikke sammenslåtte kommunene for 2020 ligger relativt nær det samlede resultatet for de samme kommunene.

² 198 ikke sammenslåtte kommuner som har svart på regnskapsundersøkelsen og ligger mellom 12,5 og 87,5 prosentil.

Figur 1. Netto driftsresultat i ikke sammenslåtte kommuner som har svart på undersøkelsen - spredning

Utgiftsveksten på tjenesteområdene sterkt påvirket av covid-19

Kommunereformen gjør det krevende å foreta direkte sammenligninger mellom 2019 og 2020. Når KS har sett på utviklingen i driftsutgifter fra 2019 til 2020 på sektornivå har man valgt å gjøre dette med utgangspunkt i svarene fra 185 kommuner som ikke er sammenslått og har levert detaljerte regnskapstall. Som følge av omleggingen i offentlig tjenstepensjon og samordningen med folketrygden har KS også valgt å holde pensjonsutgiftene utenfor når vi ser på utviklingen fra 2019 til 2020 på sektornivå. Samlede brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger og pensjon i disse 185 kommunene utgjør 170 mrd. kroner i 2020.

Størst økning i brutto driftsutgifter eks. avskrivninger og pensjon i de ikke sammenslåtte utvalgskommunene har kommunehelse med 17,1 prosent. Utviklingen antas for en stor del å være en følge av covid-19. Også øvrige tjenester, som blant annet inneholder brann og ulykkesvern og tekniske tjenester, og pleie og omsorg har også betydelig utgiftsvekst fra 2019 til 2020 med henholdsvis 7,6 og 3,5 prosent. På den annen side har utgiftene til sosiale tjenester, kultur/idrett og grunnskole gått ned. For sosiale tjenester er reduksjonen på 0,5 mrd. kroner eller 6 prosent, og denne utviklingen antas å ha sammenheng med mottak av færre flyktninger. For kultur/idrett er nedgangen på 3,5 prosent i de ikke sammenslåtte utvalgskommunene. Covid-19 antas å være en viktig forklaring til denne utviklingen. Innen grunnskole er det i de ikke sammenslåtte utvalgskommunene en reduksjon i utgiftene på 0,9 prosent eller 0,25 mrd. kroner. Nedgang i antallet 6-15 åringer og flere elever i statlig/private skoler antas å være en forklaring til denne utviklingen.

Finansinntektene går ned, rente- og avdragsutgiftene øker

Samlede finansinntekter i de 223 kommunene som inngår i KS regnskapsundersøkelse viser en nedgang med 1,0 mrd. kroner til 6,5 mrd. kroner som kan forklares slik:

- netto nedgang på gevinst finansielle omløpsmidler med 580 mill.kr (minus 35 prosent)
- renteinntektene falt med 635 mill.kr, 20 pst til 2,6 mrd. kroner
- utbytte og eieruttak øker derimot med 170 mill. kroner (6,5 prosent)

Renteutgiftene er redusert med 500 millioner kroner (7 prosent) i 2020, mens avdragsutgifter steg med 1,2 mrd. kroner (11,5 pst).

Netto finansutgifter og avdrag øker og utgjør 3,7 prosent av driftsinntektene i 2020 (3,2 prosent i 2019).

Investeringer og lånegjeld

En del av kommunenes investeringer skjer utenfor kommunekassen (f.eks. i kommunale foretak og interkommunale selskaper), og det er derfor vanskelig å bedømme endring i investeringsaktiviteten ut fra de tallene som er hentet inn i regnskapsundersøkelsen. Brutto investeringer til kommunene i undersøkelsen øker med 2,8 prosent fra 2019 til 2020, men lavere investeringsinntekter (minus 3,8 prosent) gjør at netto investeringer før finanstransaksjoner øker med 6,6 prosent.

Brutto lånegjeld i kommunene i undersøkelsen øker med 8,9 prosent, mens netto lånegjeld øker med 7,1 prosent. Brutto lånegjeld som andel av driftsinntekter øker fra 102,1 prosent i 2019 til 108,1 prosent i 2020, mens netto lånegjeld som andel av driftsinntektene øker fra 80,4 prosent til 84,6 prosent.

2.2 Fylkeskommunene

Netto driftsresultat er i de foreløpige regnskapene for 2020 på **5,9 prosent** av driftsinntektene, en økning på 2,9 prosentpoeng fra 2019. Betydelige periodiseringer av øremerkede overføringer gjør at netto driftsresultat i 2020 heller ikke er den beste indikatoren for underliggende balanse i fylkeskommunenes driftsøkonomi i 2020.

Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger, som i stor grad fanger opp periodiseringsproblematikk, endte for de 9 fylkeskommunene i KS undersøkelsen på **4,2 prosent** av driftsinntektene i 2020, opp fra 3,0 prosent i 2019. Utover at lavere pensjonskostnader har bidratt til å dempe utgiftsveksten, antas bedringen i resultatet i stor grad å være av ekstraordinær karakter relatert til regionreformen og covid-19:

- Implementering og bemanning av veiadministrasjonen i fylkeskommunenes organisasjon ble forsinket
- Planlagte aktiviteter har ikke har kunnet gjennomføres som planlagt som følge av smittevernbegrensninger.

Netto finansutgifter øker i 2020 med 250 mill. kroner, mens avdragene øker med 180 mill. kroner. Netto finansutgifter og avdrag øker som følge av dette fra 2,8 mrd. kroner i 2019 til 3,2 mrd. kroner i 2020.

Brutto investeringene faller med 8,0 prosent og utgjør i 2020 i alt 16,1 mrd. kroner. Fallet i investeringsaktivitet antas blant annet å ha sammenheng med at implementering og bemanning av veiadministrasjonen ble forsinket som følge av covid-19. Investeringsinntektene har samtidig falt med 24,5 prosent blant annet som følge av lavere refusjoner fra private og reduserte øremerkede tilskudd. Netto investeringsutgifter før finanstransaksjoner øker dermed, på tross av fallet i investeringsaktivitet, med 15,2 prosent til 8,4 mrd. kroner i 2020.

Brutto lånegjeld øker med 3,6 prosent, og utgjør ved utgangen av 2020 nær 66,5 mrd. kroner, om lag 79 prosent av driftsinntektene. Netto lånegjeld øker med 9,3 prosent og utgjør 74,5 prosent av driftsinntektene.

3. Kommunene utenom Oslo

Hovedtallene for kommunene kan oppsummeres slik:

RESULTATER FRA REGNSKAPSUNDERSØKELSEN 2020

Kommuner uten Oslo

<i>Antall kommuner med svar:</i>		<i>223 Andel folketall (ekskl Oslo):</i>		<i>77,9 %</i>
Hovedtall mill.kr	År 2019	År 2020	Endring i pst	
Driftsinntekter	307 476,8	316 499,0	2,9 %	
Driftsutgifter	306 928,1	312 484,8	1,8 %	
Brutto driftsresultat (inkl sosial utlån og næringslån)	548,6	4 014,3		
Prosent av driftsinntekter	0,2 %	1,3 %		
Renteinntekter inkl utbytte og netto gevinst omløpsm	7 529,7	6 486,2	-13,9 %	
Renteutgifter	6 865,0	6 368,5	-7,2 %	
Avdragsutgifter	10 531,0	11 743,3	11,5 %	
Netto finansutgifter og avdrag	9 866,2	11 625,6	17,8 %	
Prosent av driftsinntekter	3,2 %	3,7 %		
Motpost avskrivninger	13 560,1	14 898,5	9,9 %	
Netto driftsresultat	4 242,5	7 287,2		
Prosent av driftsinntekter	1,4 %	2,3 %		
Netto bundne fondsavsetninger	198,1	-1 914,3		
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetning	4 440,6	5 372,9		
Prosent av driftsinntekter	1,4 %	1,7 %		
Regnskapsoverskudd fra driften	-234,7	-234,5		
Prosent av driftsinntekter	-0,1 %	-0,1 %		
Brutto investeringer	43 786,4	45 008,6	2,8 %	
Prosent av driftsinntekter	14,2 %	14,2 %		
Investeringsinntekter	15 872,6	15 265,1	-3,8 %	
Netto investeringer	27 913,8	29 743,5	6,6 %	
Brutto lånegjeld	314 000,2	341 992,3	8,9 %	
Netto lånegjeld (fratrullet utlån og ubrukte lånemidl)	246 842,6	264 251,1	7,1 %	
Underskudd før lån	-13 140,3	-10 713,0		
Prosent av driftsinntekter	-4,3 %	-3,4 %		

Tabell 1: Sammendrag regnskapstall 223 kommuner

3.1 Brutto driftsresultat

Driftsinntektene hos kommunene i undersøkelsen øker med 2,9 prosent, hvorav 0,3 prosentpoeng gjelder økte havbruksfondsinnntekter. Driftsutgiftene øker med 1,8 prosent, Brutto driftsresultat **øker til 1,3 prosent av driftsinntektene i 2020**, mens det i 2019 var på 0,2 prosent av driftsinntektene.

Pensjonskostnadene har gått ned i 2020 og dette har bidratt til å dempe utgiftsveksten. Kommunenes betalte pensjonspremier har også gått ned i 2020, og faktisk enda mer enn pensjonskostnaden. Dette har konsekvenser for premieavviket. Netto inntektsføres 3,3 mrd. kroner som årets premieavvik (funksjon 170) i 2020, mot 5,4 mrd. kroner i 2019. Amortiseringen av tidligere års premieavvik (funksjon 171) utgjør 4,5 mrd. kroner, hvilket er 0,9 mrd. kroner høyere enn i 2019. Samlet sett **utgiftsført premieavvik i 2020 med 1,2 mrd. kroner**, mens det i 2019 var en inntektsføring på 1,8 mrd. kroner.

Premieavvik:	År 2019	År 2020	Endring i pst
Årets premieavvik, funksjon 170	-5 387,3	-3 292,5	-38,9 %
Amortisering, funksjon 171	3 624,4	4 538,3	25,2 %
Netto	-1 762,9	1 245,7	-170,7 %
<i>Andel av driftsinntekter</i>	<i>-0,6 %</i>	<i>0,4 %</i>	

Tabell 2: Premieavvik 223 kommuner

Avskrivningene utgjør 14,9 mrd. kroner i 2020; en vekst siste år på 9,9 prosent. Til sammenlikning utgjør betalte avdrag i driftsregnskapet for de samme kommunene 11,7 mrd. kroner.

3.2 Eksterne finansielle utgifter og inntekter (renter og avdrag mm)

Samlede **netto finansutgifter og avdrag** i de 223 kommunene er på 11,6 mrd. kroner i 2020 dvs. en økning med nesten 1,8 mrd. kroner (17,8 prosent) fra 2019. Som andel av driftsinntektene utgjør netto finansutgifter og avdrag **3,7 prosent** i 2020; en økning med 0,5 prosentpoeng fra 2019.

Finans: (mill kr)	År 2019	År 2020	Endring i pst
Renteinntekter, art 900	-3 231,2	-2 595,9	-19,7 %
Utbytte/eieruttak, art 905	-2 619,1	-2 790,5	6,5 %
Netto gevinst finansielle omløpsmidler, art 909, 509	-1 679,5	-1 099,7	-34,5 %
Renteutgifter, art 500	6 865,0	6 368,5	-7,2 %
Netto finansutgifter	-664,8	-117,7	
<i>Andel av driftsinntekter</i>	<i>-0,2 %</i>	<i>0,0 %</i>	
Avdrag	10 531,0	11 743,3	11,5 %
Netto finansutgifter og avdrag	9 866,2	11 625,6	
<i>Andel av driftsinntekter</i>	<i>3,2 %</i>	<i>3,7 %</i>	

Tabell 3: Netto finans og avdrag 223 kommuner

Netto finansutgifter før avdrag økte med 550 mill. kroner. Utviklingen kan i hovedsak forklares med at rentenedgangen har hatt større effekt på renteinntektene enn renteutgiftene, og at kommunenes avkastning på finansielle omløpsmidler har falt.

Avdragsutgiftene økte med over 1,2 mrd. kroner (11,5 prosent) i 2020. Avdrag utgjør 4,3 prosent av gjennomsnittlig lånegjeld fratrukket utlån i 2020, og indikerer en gjennomsnittlig nedbetalingstid på lånene på nær 23 år.

3.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat for kommunene i undersøkelsen er på **2,3 prosent** i 2020 (1,4 prosent for de samme kommunene og 1,1 prosent for alle kommunene i 2019).

Øremerkede tilskudd og selvkostinntekter inntektsføres i kommuneregnskapet i året der er kjent, mens utgiftene kan påløpe i andre regnskapsår. Periodisering av disse inntektene for å sikre finansiering av utgiftene når disse påløper blir håndtert gjennom bundne fondsavsetninger og bruk av disse. Regnskapstallene for 2020 tyder på at blant annet Covid-19 har utløst denne type tidsavgrensingsproblematikk i regnskapet for 2020, og at den underliggende balansen i driftsøkonomien i 2020 er svakere enn det netto driftsresultatet indikerer. Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger som i større grad fanger opp slike tidsavgrensninger, og for 2020 er dette resultatet på 1,7 prosent av driftsinntektene i 2020 (1,4 prosent i 2019).

Økningen i netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger, og for så vidt også netto driftsresultat, fra 2019 til 2020 er i tillegg påvirket av:

- Økte utbetalinger fra havbruksfondet.
- Ny offentlig tjenstepensjon og nye samordningsreglene med folketrygden som medfører reduksjon i kommunenes pensjonskostnader.
- Tjenester og aktiviteter har ikke har kunnet gjennomføres som planlagt på grunn av smitteverntiltak i 2020

Spredningen i netto driftsresultat mellom kommunene har også økt i 2020, og er tilbake på nivå med det tidligere toppåret 2018, der 75 prosent av ikke sammenslåtte kommuner som har svart på regnskapsundersøkelsen³ har en spredning i sine netto driftsresultater med om lag 7 prosentpoeng.

Kommunene med under 3 000 innbyggere har det høyeste netto driftsresultatet etter netto bundne fondsavsetninger på 3,0 prosent av driftsinntektene. Dette er en bedring på 2,2 prosentpoeng fra 2019. Dette må ses i sammenheng med de økte utbetalingene fra havbruksfondet i 2020, og at noen enkeltkommuner med store havbruksfondsinntekter har bidratt til å trekke opp resultatet for denne kommunegruppen. For øvrige kommunegrupper varierer netto driftsresultat etter netto bundne avsetninger fra 1,0 prosent for kommuner med 5 – 10 000 innbyggere til 2,0 prosent for kommuner med 3000 – 5 000 innbyggere og over 50 000 innbyggere.

58 av de 223 kommunene i undersøkelsen (26 prosent) har negativt netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger i 2020 mot 98 kommuner i 2019 (44 prosent). Flest kommuner med negativt netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger i 2020 finner man i kommunene med 5 – 10 000 innbyggere med 43 prosent, fulgt av kommunene med 0 – 3 000 innbyggere med 24 prosent. De andre gruppene ligger alle mellom 17 - 21

³ 198 ikke sammenslåtte kommuner som har svart på regnskapsundersøkelsen og ligger mellom 12,5 og 87,5 prosentil.

prosent. I alle kommunegrupper, unntatt de største kommunene, er det en markant nedgang i antall kommuner med negativt netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger fra 2019 til 2020.

	Andel kommuner med negativt netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger	
	2020	2019
Kommuner med under 3 000 innbyggere	24 %	47 %
Kommuner med 3 - 5 000 innbyggere	18 %	45 %
Kommuner med 5 - 10 000 innbyggere	43 %	59 %
Kommuner med 10 - 20 000 innbyggere	21 %	34 %
Kommuner med 20 - 50 000 innbyggere	17 %	33 %
Kommuner med over 50 000 innbyggere	18 %	18 %
Sum	26 %	44 %

Tabell 4 – Andel kommuner med negativt netto driftsresultat

Etter landsdel er det kommunene i Vestland som har svakest netto driftsresultat med 1,4 prosent av driftsinntektene i 2020. Best resultat har kommunene i Trøndelag med 3,5 prosent. Tas det hensyn til netto avsetning bundne fond kommer fortsatt kommunene i Trøndelag best ut med 2,6 prosent, mens Vestlandet fortsatt ligger laves med 0,9 prosent.

Kommunene med utgiftskorrigerte frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter) på 100,8 – 107 prosent av landssnittet har beste netto driftsresultatet etter netto avsetning bundne fond i 2020 med 2,5 prosent av driftsinntektene. Svakest resultat har kommunene med utgiftskorrigerte frie inntekter mellom 96,1 og 98 prosent av landssnittet med 0,7 prosent. For de øvrige kommunegruppene sortert etter utgiftskorrigerte frie inntekter varierer resultatet fra 1,3 prosent til 2,1 prosent.

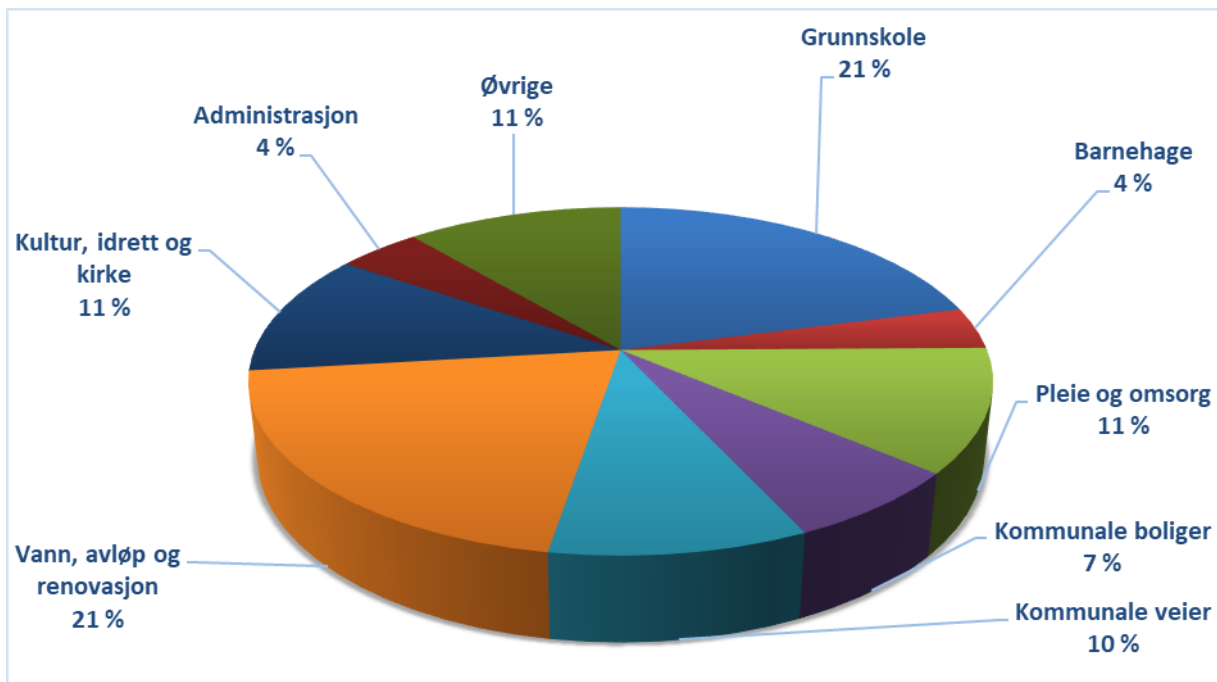
9 kommuner har et merforbruk i 2020 som fremføres til inndekning i senere år (regnskapsmessig merforbruk), men beløpet er likevel så høyt som på 234 mill. kroner. Endringer i regnskapsreglene gjør at det ikke finnes sammenlignbare tall for 2019.

3.4 Investeringer og gjeld

Investeringene varierer mye fra år til år for enkeltkommuner, og i tillegg skjer en del av investeringene utenfor kommunekassen (f.eks. i kommunale foretak og interkommunale selskaper). Det er derfor vanskelig å bedømme endring i investeringsaktiviteten ut fra de tallene som er hentet inn i undersøkelsen, og de bør derfor kun ses som en indikasjon på utviklingen.

Brutto investeringer i kommunene utenom Oslo utgjorde 45 mrd. kroner i 2020, hvilket tilsvarer en økning på om lag 1,2 mrd. kroner eller 2,8 prosent fra foregående år.

Detaljerte regnskapstall fra 185 ikke sammenslåtte kommuner viser at over 40 prosent av investeringene har skjedd innen grunnskole og selvkosttjenestene vann, avløp og renovasjon. Kommunale veier, pleie og omsorg og kultur og idrett er andre områder med betydelig investeringsaktivitet i 2020.

Figur 2 – Investeringer fordelt på område i 185 ikke sammenslåtte kommuner

Investeringsinntektene falt med 600 mill. kroner (3,8 prosent), og veksten i netto investeringsutgifter i 2020 i utvalgskommunene er dermed på 1,8 mrd. kroner eller om lag 6,6 prosent høyere enn foregående år.

Underskudd for lån som kan avledes av de oppgitte tallene reduseres fra 13,1 mrd. kroner i 2019 til 10,7 mrd. kroner i 2020 som tilsvarer 3,4 prosent av driftsinntektene.

Brutto lånegjeld i utvalgskommunene er på 342 mrd. kroner, en økning på 28 mrd. kroner eller 8,9 prosent fra foregående år. Kredittindikatoren som SSB publiserer viser en gjeldsvekst for kommuneforvaltningen (kommuner og fylkeskommuner) i 2020 på 7,6 prosent. Summeres veksten i bruttogjeld for kommunene i regnskapsundersøkelsen og fylkeskommunene er brutto gjeldsvekst på 8,0 prosent, hvilket må sies å samsvare rimelig bra med kredittindikatoren til SSB.

3.5 Disposisjonsfond

Disposisjonsfond fratrukket merforbruk framført til inndekning i senere år er i 2020 på 35,2 mrd. kroner, hvilket tilsvarer 11,1 prosent av driftsinntektene eller om lag kroner 9 600 kroner per innbygger. Dette kan sammenlignes med disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i regnskapet for 2019 som var på 33,7 mrd. kroner eller 10,9 prosent av driftsinntektene.

Det er kommunene på Vestlandet som har lavest disposisjonsfond som andel av driftsinntektene med 9,0 prosent, fulgt av kommunene i Nord-Norge med 9,4 prosent. Kommunene på Østlandet har størst disposisjonsfond med 12,1 prosent av inntektene.

Gruppert etter utgiftskorrigerede frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter) er det kommunene med utgiftskorrigerede frie inntekter på 100,8

– 107 prosent av landsnittet som har de høyeste disposisjonsfondene med 17,1 prosent av driftsinntektene fulgt av kommunene med utgiftskorrigerte frie inntekter på over 107 prosent av landsnittet. Laveste disposisjonsfond har kommunene med utgiftskorrigerte frie inntekter på 96,1 til 98 prosent av landsnittet med 7,8 prosent.

4. Fylkeskommunene utenom Oslo

Hovedtallene for fylkeskommunene kan oppsummeres slik:

RESULTATER FRA REGNSKAPSUNDERSØKELSEN 2020

Fylkeskommuner (uten Oslo)

Antall kommuner med svar:		9		Andel folketall (ekskl Oslo):		94,8 %	
Hovedtall mill.kr	År 2019	År 2020	Endring i pst				
Driftsinntekter	76 534,0	84 173,2	10,0 %				
Driftsutgifter	75 910,2	81 284,0	7,1 %				
Brutto driftsresultat (inkl sosial utlån og næringslån)	623,8	2 889,1					
Prosent av driftsinntekter	0,8 %	3,4 %					
Renteinntekter inkl utbytte og netto gevinst omløpsm	1 188,1	785,7	-33,9 %				
Renteutgifter	1 441,3	1 288,4	-10,6 %				
Avdragsutgifter	2 519,7	2 700,8	7,2 %				
Netto eksterne finansutgifter	2 772,9	3 203,4	15,5 %				
Prosent av driftsinntekter	3,6 %	3,8 %					
Motpost avskrivninger	4 466,9	5 241,6	17,3 %				
Netto driftsresultat	2 317,8	4 927,4					
Prosent av driftsinntekter	3,0 %	5,9 %					
Netto bundne fondsavsetninger	-44,3	-1 350,6					
Netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger	2 273,5	3 576,7					
Prosent av driftsinntekter	3,0 %	4,2 %					
Fremført til indekning i senere år (merbruk)	-	-					
Prosent av driftsinntekter	0,0 %	0,0 %					
Brutto investeringer	17 518,6	16 118,6	-8,0 %				
Prosent av driftsinntekter	22,9 %	19,1 %					
Investeringsinntekter	10 232,1	7 724,8	-24,5 %				
Netto investeringer	7 286,4	8 393,9	15,2 %				
Brutto lånegjeld	64 214,9	66 543,9	3,6 %				
Netto lånegjeld (fratrukket utlån og ubrukte lånemidl)	57 366,9	62 677,1	9,3 %				
	75,0 %	74,5 %					
Underskudd før lån	-2 449,0	-765,7					
Prosent av driftsinntekter	-3,2 %	-0,9 %					

Tabell 5: Sammendrag regnskapstall 9 fylkeskommuner

4.1 Brutto driftsresultat

Driftsinntektene og driftsutgiftene øker med henholdsvis 10,0 og 7,1 prosent, og brutto driftsresultat som andel av driftsinntektene øker som følge av dette fra 0,8 prosent av samlede driftsinntekter i 2019 til 3,4 prosent i 2020. Den bedrede driftsmarginen i 2020 antas i første rekke å være av ekstraordinær karakter, knyttet til covid-19 pandemien.

Implementering og bemanning av veiadministrasjonen i fylkeskommunenes organisasjon ble forsinket, samtidig som smittevernbegrensninger har ført til at aktiviteter på andre områder heller ikke har kunnet gjennomføres som planlagt i 2020. I tillegg antas lavere pensjonskostnader å ha bidratt til å dempe utgiftsveksten fra 2019 til 2020.

Pensjonspremiene i fylkeskommunene er redusert mer enn nedgangen i pensjonskostnadene. Inntektsført premieavvik går som følge av dette ned med 366 mill. kroner i 2020 sammenlignet med 2019. Samtidig øker amortiseringskostnaden av tidligere års premieavvik med drøyt 150 mill. kroner. De 9 fylkeskommunene som inngår i regnskapsundersøkelsen, går dermed fra å ha en premieavviksinntekt på 149 mill. kroner i 2019 til en premieavviksutgift på 373 mill. kroner i 2020.

Premieavvik:	År 2019	År 2020	Endring i pst
Årets premieavvik, funksjon 170	-813,3	-447,4	-45,0 %
Amortisering, funksjon 171	664,1	819,9	23,5 %
Netto	-149,2	372,6	-349,7 %
<i>Andel av driftsinntekter</i>	<i>-0,2 %</i>	<i>0,4 %</i>	

Tabell 6: Premieavvik 9 fylkeskommuner

Avskrivningene i de 9 fylkeskommunene i regnskapsundersøkelsen utgjør om lag 5,2 mrd. kroner i 2020; en vekst siste år på 17,3 prosent. Til sammenlikning utgjør betalte avdrag i driftsregnskapet om lag 2,7 mrd. kroner.

4.2 Eksterne finansutgifter og finansinntekter

Samlede netto finansutgifter og avdrag i fylkeskommunene øker med 430 mill. kroner fra foregående år og de utgjør 3,8 prosent av driftsinntektene i 2020 mot 3,6 prosent i 2019.

Rentenedgangen har hatt størst innvirkning på renteinntektene som er redusert med nesten 250 mill. kroner, mens renteutgiftene er gått ned med drøyt 150 mill. kroner. Netto renteutgifter er dermed økt med knappe 100 mill. kroner. Utbytte og eieruttak er redusert med om lag 150 mill. kroner eller nesten 30 prosent.

Avdragene (netto) øker med om lag 180 mill. kroner eller 7,2 prosent og utgjør 4,5 prosent av gjennomsnittlig lånegjeld fratrukket utlån i 2020. Dette indikerer en gjennomsnittlig nedbetalingstid på lånene på om lag 22 år.

4.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat for fylkeskommunene øker til **5,9 prosent** i 2020 (3,0 prosent i 2019). Periodisering av øremerkede statstilskudd etc. for å sikre finansiering av utgiftene når disse påløper blir håndtert gjennom avsetning og bruk av bundne driftsfond. For 2020 påvirker dette resultatet. Etter netto bundne fondsavsetninger synker netto driftsresultat til 4,2 pst (mot 3,0 pst i 2019). I 2020 var netto bundne fondsavsetninger på 1,35 mrd. kroner mill. kroner sammenlignet med 44 mill. kroner i 2019.

Det er betydelig variasjon i resultatene mellom fylkeskommunene. Svakest netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger har Trøndelag og Møre og Romsdal med 0,6

pst og 0,7 pst, best resultat har Nordland med 9,4 prosent. De øvrige varierer mellom 4,0 prosent og 5,0 prosent.

Ingen av fylkeskommunene i undersøkelsen har i 2020 merforbruk som er framført til inndekning i senere år (regnskapsmessig merforbruk).

4.4 Investeringer og lånegjeld

Brutto investeringsutgifter har gått ned fra 17,5 mrd. kroner i 2019 til 16,1 mrd. kroner i 2020, det vil si med 8,0 prosent. Det er stor variasjon mellom fylkene, fra en nedgang i investeringene med 53 prosent i Innlandet til en økning med 25 prosent i Vestland.

Investeringsinntektene reduseres samtidig med 2,5 mrd. kroner til 7,7 mrd. kroner, men det er betydelig variasjon mellom fylkeskommunene. Fylkeskommunenes netto investeringsutgifter i 2020 blir etter dette på 8,4 mrd. kroner, en økning på 15,2 prosent fra foregående år.

Brutto lånegjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) økte med 2,3 mrd. kroner (3,6 prosent) til 66,5 mrd. kroner i 2020. Netto lånegjeld er 62,7 mrd. kroner, hvilket tilsvarer 74,5 prosent av driftsinntektene (75,0 prosent i 2019).

4.5 Disposisjonsfond

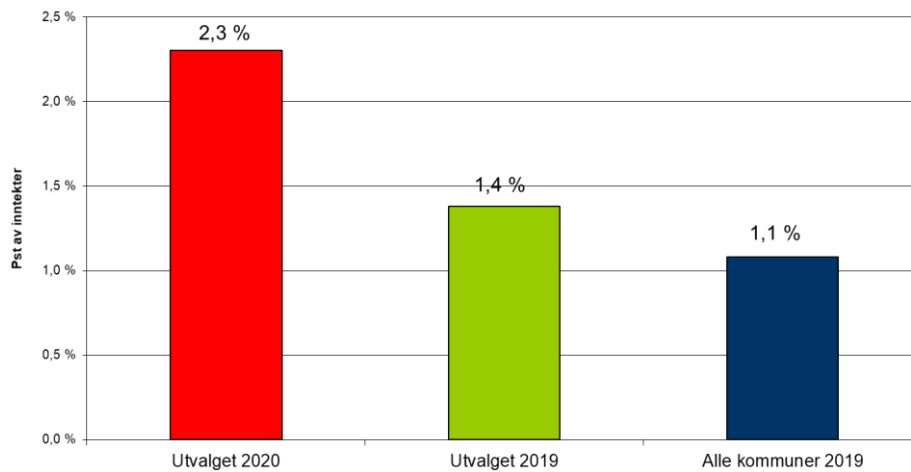
Disposisjonsfondene⁴ er på 11,2 mrd. kroner i 2020, hvilket tilsvarer 13,3 prosent av driftsinntektene. Dette kan sammenlignes med disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i regnskapet for 2019 som var på 9,7 mrd. kroner eller 12,7 prosent av driftsinntektene.

⁴ Ingen av fylkeskommunene har i 2020 merforbruk framført for inndekning i senere år

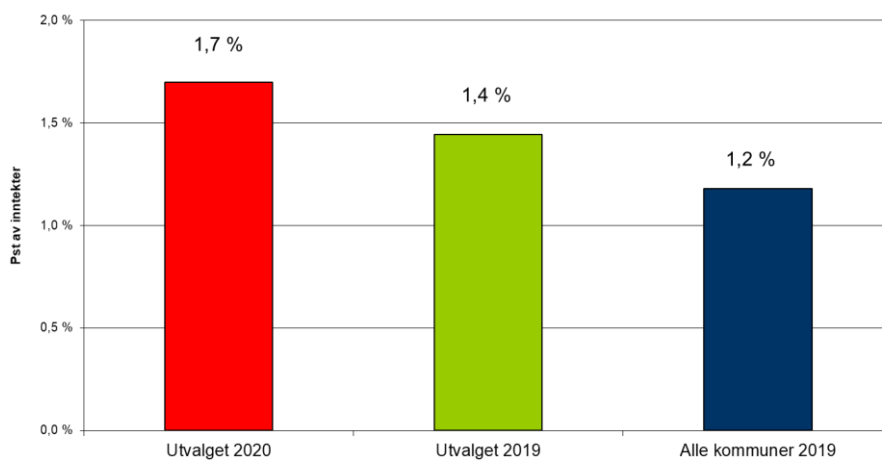
Vedlegg: Figurer og tabeller

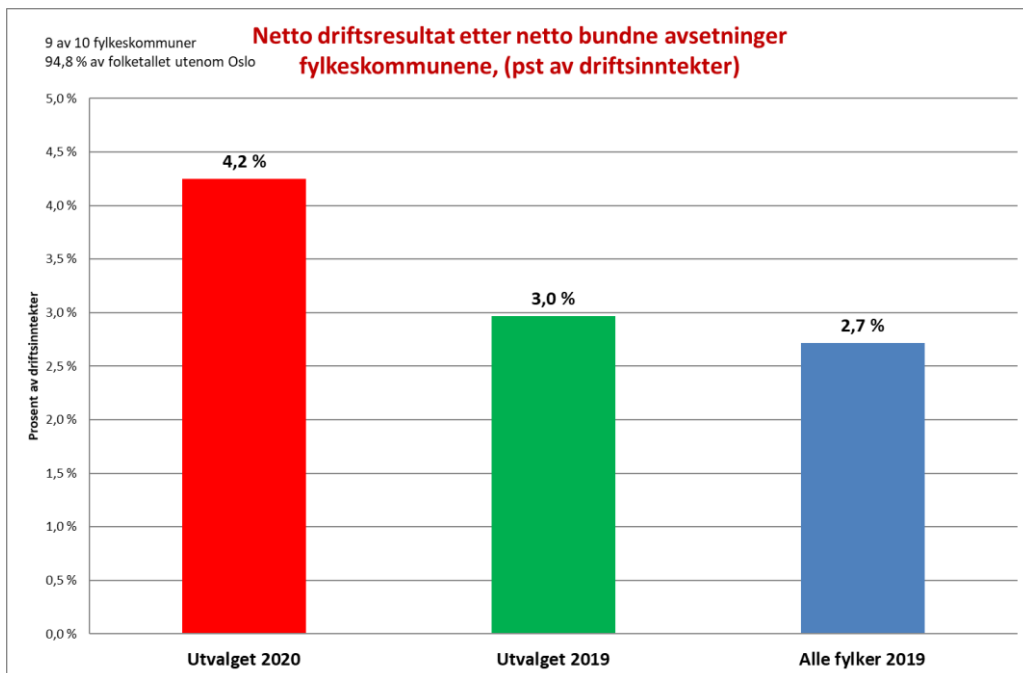
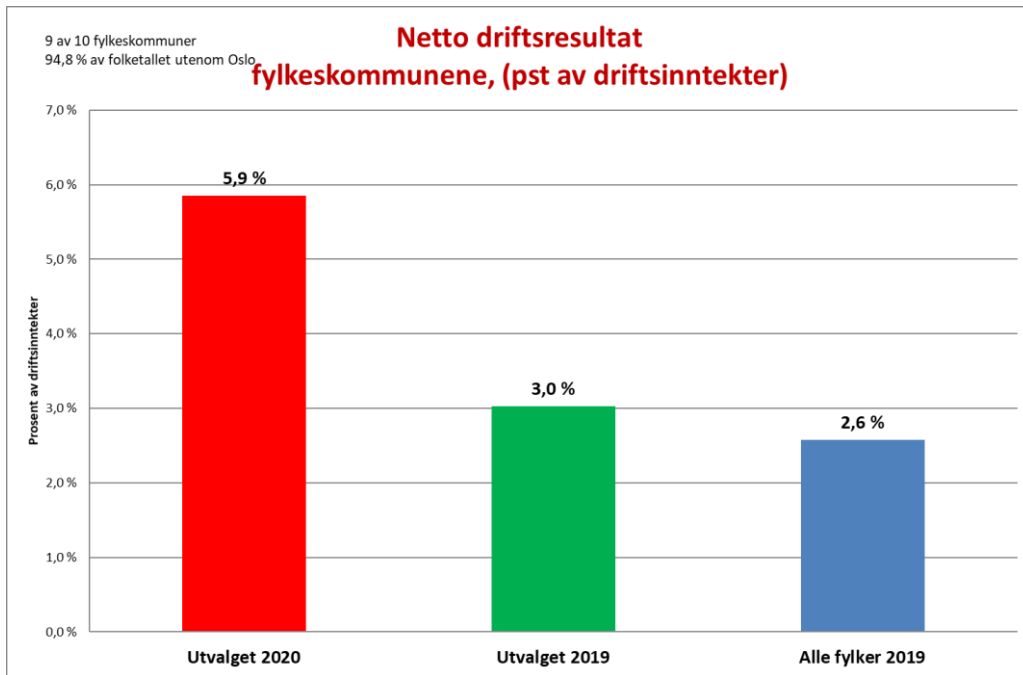
**Netto driftsresultat for kommuner uten Oslo
(pst av driftsinntekter)**

223 av 355 kommuner,
77,9 % av folketallet utenom Oslo

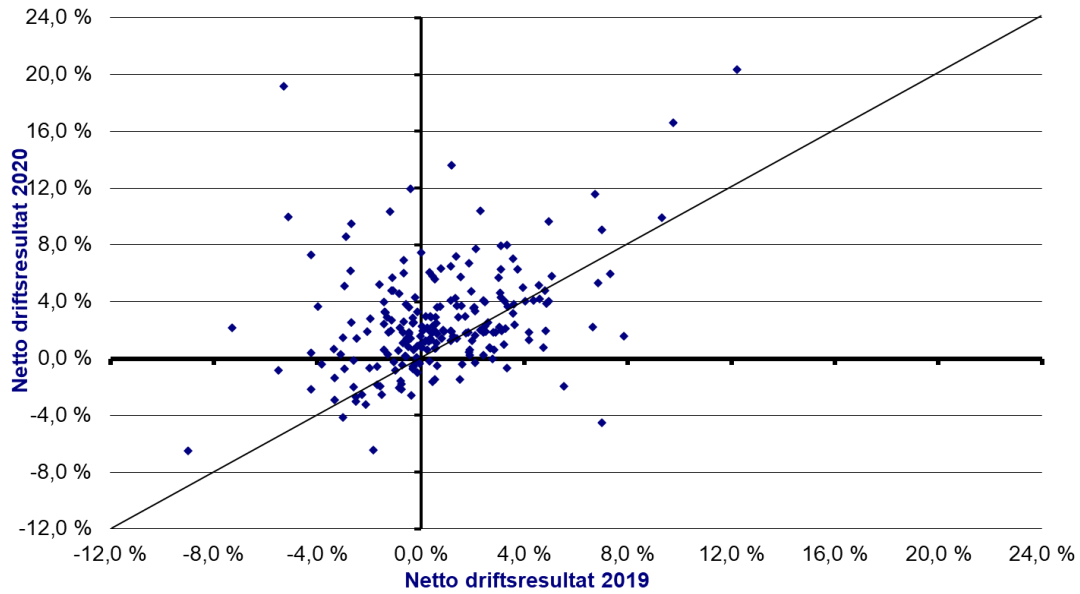
**Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavtsetninger
for kommuner uten Oslo
(pst av driftsinntekter)**

223 av 355 kommuner,
77,9 % av folketallet utenom Oslo

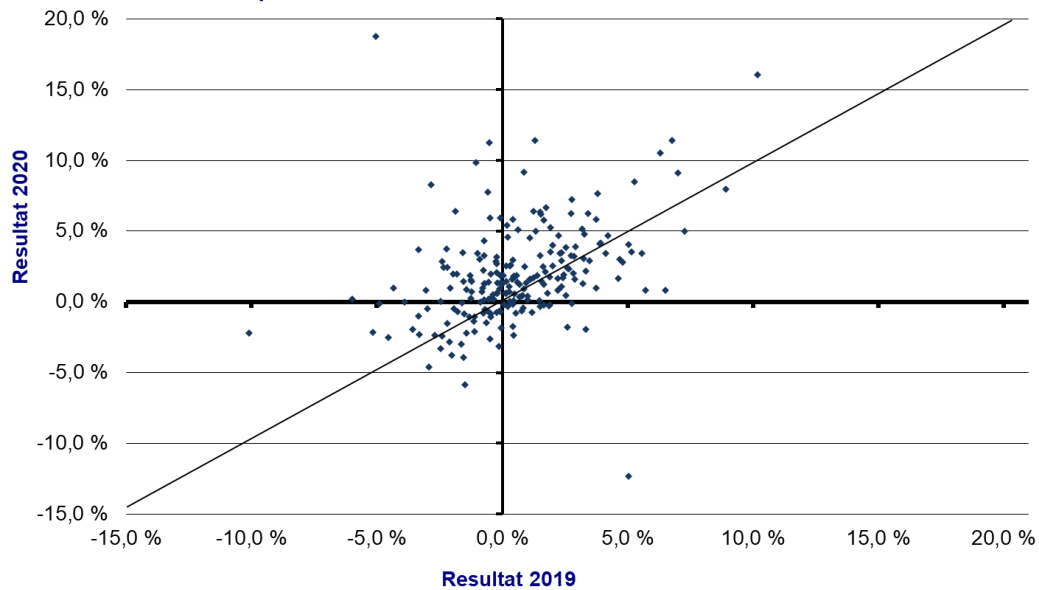

**Netto driftsresultat i 2019 og 2020 i pst av inntekter.
Tall for 223 kommuner uten Oslo**

**Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger i 2019 og 2020
i pst av inntekter. Tall for 223 kommuner utenom Oslo**

Netto driftsresultat fordelt etter innbyggertall

	År 2019		År 2020
	Alle kommuner		Netto driftsres
	utenom Oslo	Utvalget	for utvalget
Kommuner 0 - 3000 innb	1,0 %	1,3 %	4,0 %
Kommuner 3000 - 5000 innb	1,3 %	0,4 %	2,5 %
Kommuner 5000 - 10000 innb	-0,2 %	-0,2 %	1,6 %
Kommuner 10000 - 20000 innb	0,5 %	1,0 %	2,0 %
Kommuner 20000 - 50000 innb	0,6 %	0,8 %	1,9 %
Kommuner over 50000 innb	2,1 %	2,3 %	2,6 %
Alle	1,1 %	1,4 %	2,3 %

Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger fordelt etter innbyggertall

	År 2019		År 2020
	Alle kommuner		Utvalget
	utenom Oslo	Utvalget	Utvalget
Kommuner 0 - 3000 innb	0,7 %	0,8 %	3,0 %
Kommuner 3000 - 5000 innb	1,5 %	0,5 %	2,0 %
Kommuner 5000 - 10000 innb	-0,3 %	-0,3 %	1,0 %
Kommuner 10000 - 20000 innb	0,8 %	1,0 %	1,3 %
Kommuner 20000 - 50000 innb	0,7 %	0,9 %	1,3 %
Kommuner over 50000 innb	2,2 %	2,4 %	2,0 %
Alle	1,2 %	1,4 %	1,7 %

Netto driftsresultat fordelt etter landsdeler

	År 2019		År 2020
	Alle kommuner		Utvalget
	utenom Oslo	Utvalget	Utvalget
Østlandet	1,3 %	1,3 %	2,2 %
Agder/Rogaland	1,7 %	1,7 %	2,9 %
Vestlandet	0,8 %	1,2 %	1,4 %
Trøndelag	1,7 %	2,1 %	3,5 %
N-Norge	-0,5 %	0,0 %	1,7 %
I alt	1,1 %	1,4 %	2,3 %

Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger fordelt etter landsdeler

	År 2019		År 2020
	Alle kommuner		Utvalget
	utenom Oslo	Utvalget	Utvalget
Østlandet	1,4 %	1,5 %	1,6 %
Agder/Rogaland	1,7 %	1,8 %	2,4 %
Vestlandet	1,0 %	1,4 %	0,9 %
Trøndelag	1,5 %	1,8 %	2,6 %
N-Norge	-0,4 %	0,0 %	1,2 %
I alt	1,2 %	1,4 %	1,7 %

Netto driftsresultat fordelt etter korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter 2019

Korrigerte frie inntekter	År 2019		År 2020
	Alle kommuner utenom Oslo	Utvalget	Utvalget
	Oslo		
Under 93,95	1,6 %	1,7 %	2,5 %
93,95 - 96,10	0,6 %	0,7 %	1,9 %
96,11 - 98,00	0,1 %	-0,1 %	1,3 %
98,01-100,80	1,4 %	1,4 %	2,5 %
100,81 - 107,00	1,1 %	2,1 %	3,1 %
Over 107,01	1,9 %	3,1 %	2,9 %
I alt	1,1 %	1,4 %	2,3 %

Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger fordelt etter korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter 2019

Korrigerte frie inntekter	År 2019		År 2020
	Alle kommuner utenom Oslo	Utvalget	Utvalget
	Oslo		
Under 93,95	1,6 %	1,8 %	1,9 %
93,95 - 96,10	0,8 %	0,8 %	1,3 %
96,11 - 98,00	0,2 %	0,1 %	0,7 %
98,01-100,80	1,5 %	1,5 %	2,1 %
100,81 - 107,00	1,1 %	2,1 %	2,5 %
Over 107,01	1,6 %	2,9 %	2,0 %
I alt	1,1 %	1,4 %	1,7 %

Netto driftsresultat etter KOSTRA-grupper:

	Antall	År 2019		År 2020	
		Alle	Utvalget	Utvalget	Antall
Kostragruppe 1	13	0,6 %	0,4 %	2,6 %	11
Kostragruppe 2	45	0,2 %	0,9 %	2,2 %	20
Kostragruppe 3	29	0,6 %	-0,3 %	5,0 %	17
Kostragruppe 4	5	1,0 %	1,0 %	5,2 %	5
Kostragruppe 5	26	1,0 %	1,4 %	1,6 %	14
Kostragruppe 6	46	0,4 %	1,2 %	5,4 %	26
Kostragruppe 7	22	1,8 %	1,7 %	1,6 %	17
Kostragruppe 8	9	0,4 %	1,1 %	2,7 %	5
Kostragruppe 9		ingen kommuner			
Kostragruppe 10	17	0,4 %	0,6 %	1,9 %	13
Kostragruppe 11	60	0,4 %	-0,3 %	1,3 %	40
Kostragruppe 12	11	-0,2 %	-1,0 %	2,2 %	4
Kostragruppe 13	58	1,0 %	1,3 %	2,1 %	44
Kostragruppe 14	3	3,3 %	3,3 %	3,2 %	3
Kostragruppe 15					
Kostragruppe 16	8	11,4 %	7,1 %	12,6 %	4
Sum (inkl Oslo)	352				223

3 kommuner har ikke tall for 2019

Brutto lånegjeld fordelt etter innbyggertall

	År 2019		År 2020			% -endr 19 til 20
	Andel	1000 kr	Andel	1000 kr	Kr per innb	
Kommuner 0 - 3000 innb	4,5 %	13 998 920	4,4 %	14 932 315	119 871	6,7 %
Kommuner 3000 - 5000 innb	2,7 %	8 360 628	2,6 %	9 034 180	107 697	8,1 %
Kommuner 5000 - 10000 innb	11,1 %	34 871 561	10,9 %	37 361 460	105 177	7,1 %
Kommuner 10000 - 20000 innb	12,4 %	38 915 953	12,8 %	43 899 821	103 244	12,8 %
Kommuner 20000 - 50000 innb	27,6 %	86 806 340	27,2 %	92 886 066	100 478	7,0 %
Kommuner over 50000 innb	41,7 %	131 046 811	42,1 %	143 878 442	83 389	9,8 %
Alle	100,0 %	314 000 213	100,0 %	341 992 285	93 987	8,9 %

Netto lånegjeld fordelt etter innbyggertall

	År 2019		År 2020			% -endr 19 til 20
	Andel	1000 kr	Andel	1000 kr	kr. per innb.	
Kommuner 0 - 3000 innb	4,7 %	11 509 349	4,7 %	12 232 091	98 195	6,3 %
Kommuner 3000 - 5000 innb	2,7 %	6 661 391	2,7 %	7 440 089	88 694	11,7 %
Kommuner 5000 - 10000 innb	12,1 %	29 942 242	12,1 %	31 879 473	89 744	6,5 %
Kommuner 10000 - 20000 innb	12,8 %	31 654 004	12,8 %	35 800 660	84 196	13,1 %
Kommuner 20000 - 50000 innb	26,1 %	64 435 187	26,1 %	68 303 483	73 886	6,0 %
Kommuner over 50000 innb	41,6 %	102 640 396	41,6 %	108 595 326	62 939	5,8 %
Alle	100,0 %	246 842 569	100,0 %	264 251 122	72 622	7,1 %

Netto lånegjeld fordelt etter landsdel

	Andel	1000 kr	Utvalget	
			Kr per innb	Endr 19 til 20
Østlandet	44,4 %	117 369 034	70 086	6,7 %
Agder/Rogaland	16,0 %	42 197 306	60 115	10,9 %
Vestlandet	19,2 %	50 825 734	73 775	4,0 %
Trøndelag	12,5 %	33 080 636	88 299	7,7 %
N-Norge	7,9 %	20 778 413	104 640	8,3 %
Alle	100,0 %	264 251 122	72 622	7,1 %

Disposisjonsfond fordelt etter landsdel

	Utvalget	
	1000 kr	Kr per innb
Østlandet	17 263 992	10 309
Agder/Rogaland	7 000 305	9 973
Vestlandet	5 515 546	8 006
Trøndelag	3 689 943	9 849
N-Norge	1 929 940	9 719
Alle	35 399 726	9 729

Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter etter kommunistørrelse

	År 2019		År 2020	
	Alle kommuner	Utvalget	Utvalget utenom Oslo	
Kommuner 0 - 3000 innb	12,0 %		13,4 %	15,9 %
Kommuner 3000 - 5000 innb	12,1 %		8,4 %	10,6 %
Kommuner 5000 - 10000 innb	8,4 %		9,1 %	10,3 %
Kommuner 10000 - 20000 innb	9,2 %		8,9 %	10,1 %
Kommuner 20000 - 50000 innb	8,4 %		7,8 %	9,0 %
Kommuner over 50000 innb	10,7 %		11,2 %	12,4 %
I alt	9,8 %		9,9 %	11,2 %